

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«РОЛЬ І МІСЦЕ ПСИХОЛОГІЇ
ТА ПЕДАГОГІКИ У ФОРМУВАННІ
СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ»**

15-16 січня 2016 р.

**Харків
2016**

ББК 88.0+74.0я43
УДК 59.9(063)+37.01(063)
Р 68

Р 68 **«Роль і місце психології та педагогіки у формуванні сучасної особистості»:** Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 15-16 січня 2016 року). – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016. – 112 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

ББК 88.0+74.0я43
УДК 59.9(063)+37.01(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИСМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПІДРУЧНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Адамович Г. М.5

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ОСВІТА НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РІВНІ

Бєрагян Л. С. 10

НАПРЯМ 2. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

ПРОБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Атрошенко Т. О. 14

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ПОГЛЯДИ ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ НА СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ

Зеленська А. Ю., Дзюзяк П. М. 18

УСВІДОМЛЕННЯ ДИТИНОЮ

ВЛАСНОГО СТАНУ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ

Шавровська П. В. 20

НАПРЯМ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВО-ВИРОБНИЧОГО КОМПЛЕКСУ

Бажан С. П. 26

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІКИ ІННОВАЦІЇ

Демшко І. А. 30

МІСЦЕ ТА РОЛЬ СТРАТЕГІЇ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Лебідь О. В. 35

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА ПІДГОТОВКА ФІЛОЛОГІВ НА УКРАЇНІ

Микитюк М. М. 39

СТАНОВЛЕННЯ ІДЕЇ ПІДГОТОВКИ

ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ В ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ДУМКИ

Осьмачко С. А. 43

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Сороквашин С. В.....50

АКТИВІЗАЦІЯ САМООСВІТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Трегуб С. Є.....55

**НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ,
ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ**

ОСНОВНІ МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ

Грубі Т. В.....59

ВИЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО СТРУКТУРИ САМОПІЗНАННЯ

Подкоритова Л. О.....64

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПСИХОЛОГІЇ СІМ'Ї

Посвістак О. А.....68

**НАПРЯМ 6. ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА**

ДОПОМОГА ПІКІЛЬНОГО ПСИХОЛОГА У ПІДГОТОВЦІ
ВЧИТЕЛЯ ДО ВІДКРИТИХ УРОКІВ ТА ПРОФЕСІЙНИХ КОНКУРСІВ

Гмиря І. В., Мамченко Т. С.....73

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ПОНЯТТЯ «ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»

Ічанська О. М.....77

НАПРЯМ 7. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ
ЗВ'ЯЗКІВ – КІНЕТИЧНИЙ МАЛЮНОК ШКОЛИ

Бергхауер-Олас Е. Л.....82

ГОСПОДСТВУЮЩИЙ МИФ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ЧЕЛОВЕКА

Новоселецкий Д. Ю.....86

КОМУНІКАТИВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ В ПОДРУЖНИХ ПАРАХ

Новосельченко П. П.....92

РОЛЬОВИЙ ДИСОНАНС СУЧАСНОЇ СІМ'Ї

Новосельченко П. П.....96

НАПРЯМ 8. МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

АНАЛІЗ ВЗАСМОВ'ЯЗКУ ПЕРЕЖИВАННЯ
САМОТНОСТІ ТА УЗАЛЕЖНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ВІД АЛКОГОЛЮ

Гончарук Р. О.....101

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ ОСОБИСТІЮ

Гончарук Р. О.....106

НАПРЯМ 7. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ – КІНЕТИЧНИЙ МАЛЮНОК ШКОЛИ

Бергхауер-Олас Е. Л.

*старший викладач кафедри педагогіки
та психології*

**Закарпатський угорський інститут
імені Ференца Ракоці II
м. Берегове, Закарпатська область, Україна**

Мета даного статті – представити захоплюючий, відмінний та дуже корисний для педагога проєктивний рисунковий тест.

Унікальність кінетичного рисункового тесту полягає в змалюванні образів, зображених на малюнку, в дії, про що відповідно до інструкції психолог просить особу, яка виконує тест. Завдяки застосуванню цього методу виявляються несформовані, невимовлені і дуже часто невизнані міжособистісні проблеми [10]. Результати діагностики можуть надати інформацію про роль і місце особистості в колективі [3], а також допоможуть розкрити динамічну строкатість динаміки групи [6].

Система кінетичного рисункового тесту (Kinetic Drawing System) ґрунтується на інтеграції *кінетичного малюнку сім'ї* Р. Бернса і С. Кауфмана (1970) і новішого *кінетичного малюнку школи* [4]. Кнофф і Прут, вивчаючи історичний розвиток цих методик, їх понятійну подібність та виявивши приховані в них можливості, об'єднали два методи кінетичного рисункового тесту [2]. При спільному застосуванні кінетичного малюнку сім'ї та кінетичного малюнку школи та порівнянні двох малюнків відкривається можливість знайти зв'язки між сімейними та шкільними проблемами дитини, виявити такі проблеми у школі, коріння яких криється у сімейних конфліктах (це твердження діє і в оберненому вигляді) [9].

Перший детальний опис кінетичної рисункової діагностики угорською мовою опублікував Золтан Ваш, який вніс певні зміни у процедуру проведення тесту. Детальніше її описано нижче.

Особливістю кінетичного малюнку школи є те, що дитина малює школу, себе в ній, вчителя та одного чи двох друзів таким чином, щоб кожен виконував якусь дію [5]. Для тесту необхідна мінімальна кількість засобів: альбомний листок формату А4, олівець твердості В або 2В. Кінетичний малюнок школи згідно з оригінальною інструкцією Проута і Філіпса (1974) передбачає виконання такої інструкції: *«Будь ласка, намалюй одну школу так, щоб кожен щось робив. Спробуй намалювати цілу людину і малюй настільки ретельно, наскільки зможеш. Пам'ятай, намалюй себе, свого вчителя, одного чи двох друзів так, щоб кожен щось робив!»* [4].

Інструкція, запропонована З. Вашом, коротша і завдяки більшій сконденсованості краще відповідає проєктивному підходу, ніж оригінальна версія: *«Намалюй себе у школі, разом із вчителем та одним-двома друзями так, щоб кожен щось робив!»* [8]. Як і при будь-якому іншому проєктивному рисунковому тесті, у цьому випадку тест також дуже чутливий до інструкції, отже, істотним критерієм є те, щоб інструкція прозвучала слово в слово до написаного вище.

У випадку, якщо учень говорить, що у нього нема друзів, він може намалювати однокласників, але відповідь дитини як актуально генетичну реакцію слід записати. З.Ваш, застосовуючи системний підхід, інтерпретує також людей-паличок, на відміну, наприклад, від Кноффа і Проута (1983) [11].

Кінетичний малюнок школи може виконуватися як індивідуально, так і в групі. Хоча індивідуальний рисунковий тест вимагає більше затрат часу, однак, беручи до уваги актуально генетичні стани, може надати більше інформації про дитину. Груповий рисунковий тест вимагає особливої уваги, оскільки слід подбати про те, щоб діти не впливали на малюнки одне одного. Особі, що проводить тест, необхідно розпитати дитину про всі ті фігури, мотиви чи дії на вже готовому малюнку, які для неї не зрозумілі чи не піддаються ідентифікації. На виконання завдання не передбачено конкретно відведеного часу, варто забезпечити дитині можливість вільно розкритися без обмежень у часі [10].

Коли діти подають знак, що закінчили, особа, що проводить тест, дає кілька – дуже важливих з точки зору інтерпретації – додаткових інструкцій (вказівок): 1. Пронумеруй фігури людей у порядку, в якому вони були намальовані! 2. Напиши на малюнок імена людей, що на ньому зображені! (біля фігури чи під нею, або де є місце, можна провести і стрілку, але щоб усе було зрозуміло). 3. Біля свого імені постав зірочку! 4. Напиши на малюнку, хто що саме робить! 5. На звороті напиши своє ім'я та вік!

Після виконання рисункового тесту особа, що проводила тестування, повинна переконатися, чи всі елементи малюнка зрозумілі, перевірити, яка фігура кого зображує і що саме робить кожна змальована фігура. Детальніший післятест передбачає можливість поставити ще кілька додаткових запитань: «Що у ньому хорошого? Що у ньому поганого? У яких стосунках він з тобою перебуває? Про що саме думає? Чого йому хочеться, що він найбільше потребує? Що робив перед тим, як (називається дія, вказана дитиною)? У яких стосунках перебуває з іншими? Що ти відчуваєш стосовно нього? [7, с. 499]. А. Зіанс у своїй праці рекомендує ставити у післятесті ще й проєктивні запитання стосовно школи: «Від чого б ти звільнився у школі? Скільки біди, проблем завдає тобі школа? У чому ти найкращий у школі? Що ти любиш у школі найбільше? Що найкраще і найгірше у школі? Що ти любиш робити найбільше поза школою?» [12, с. 76].

Пропонуємо здійснювати психологічну інтерпретацію та оцінку кінетичного малюнка школи на основі системного підходу Золтана Ваша. А. Зіанс у попередніх дослідженнях залучив до аналізу змісту та інтерв'ю як експертів, так і не експертів лікарів, що займаються науковою роботою, порівнявши їх підходи. У результаті усі використовували в ході аналізу один підхід. Виходячи з глобального аналізу малюнків, вони звертали увагу на настрій малюнка, його організаційні моменти, а також на використання простору. Крім цього, вважали важливим, щоб аналіз зроблених малюнків враховував особливості етапів розвитку навиків малювання конкретної вікової групи, а також наголошували, що треба брати до уваги вербальну та невербальну реакцію дитини під час проходження рисункового тесту (поведінка під час тесту). Істотним моментом можна вважати те, яким шляхом експерти ще до моменту аналізу тесту прагнули пізнати зміст малюнку та відповідне пояснення

перспективи дитини. Для підтвердження чи – у разі потреби – спростування гіпотези вони проводили співбесіду з дітьми, вчителями та батьками. Так поступово, у ході пошуку зразків, крок за кроком рухаючись до розуміння, почали припасовуватися один до одного та набувати змісту образи. На противагу цьому не експерти хоча і розпізнавали нестандартні, «випадаючі» образи чи фігури на малюнку, однак не змогли синтезувати їх з іншими даними; їхня інтерпретація (аналіз) була коротка і незв'язна, вони не досягнули когерентного розуміння [12; 9; 10.].

Кінетичний малюнок школи – це техніка, придатна насамперед для дослідження соціальних зв'язків дітей та підлітків, ця методика є вихідним моментом для визначення точок спостереження за ставленням дітей до ровесників і старших. Інтерпретації сприяє і те, що «згідно з даними аналізу нормальна дитина, що легко пристосовується до середовища, позначає на упорядкованому малюнку педагога, себе і переважно двох друзів, у школі, у класі, у ході типової шкільної діяльності, на оптимальній відстані серед теплого, веселого, ігрово-чуттєвого настрою» [8, с. 164.].

Перевагою системного підходу є те, що інтерпретувати кінетичний малюнок школи можна без перерахування словникових значень. Аналіз конфігурації з точки зору системного підходу вважає системою розуміння аналізованої особи як цілості, а підсистемами – які отримують значення виключно у цій системі – вважає малюнки. Складниками системи являються анамнестичні, малюнкові та поведінкові фактори, ідентифіковані у ході психологічної інтерпретації. Для цього особа, що проводить аналіз, крок за кроком застосовує методи аналізу контексту, актуального генезису, феноменологічного аналізу, інтуїтивного аналізу, глобального аналізу тощо [9]. У ході роботи створюється конфігурація для того, щоб поєднати в індивідуальну цілісність розкриті компоненти [10].

Література:

1. Knoff, H.M. – Prout, H.T. (1985) *The Kinetic Drawing System : A review and integration of the Kinetic Family and School Drawing techniques*. In : *Psychology in the Schools*, 22, 50–59. cm.
2. Knoff, H.M. (Ed. 1986) : *The Assessment of Child and Adolsencent Personality*. New York, The Guilford Press.

3. Luskhanova, N.G. – Korobejnyikov, I.A. (Лусканова, Н.Г. – Коробейников И.А.) (1993): *Диагностика школьной дезадаптации*. М.
4. Prout, H.T. – Phillips, P.D. (1974) : *A clinical note : The kinetic school drawing*. In : *Psychology in the Schools*. Vol. 11. Issue 3. 303–306. cm.
5. Vass, Z. (2001) : *A kinetikus családrajz (Kinetic Family Drawings) alkalmazása a pszichodiagnosztikában*. In : *Magyar Pszichológiai Szemle*, 2001, 56, 107–135 cm.
6. Vass, Z. (2007) : *Formai-szerkezeti rajzelemzés*. Budapest, Flaccus Kiadó. – 345 cm.
7. Vass, Z. (2010) : *A kinetikus iskolarajz rendszerszemléletű konfigurációelemzése*. In : *Magyar Pszichológiai Szemle*, 65.3. 495–527 cm.
8. Vass, Z. (2011a) : *A képi kifejezéspszichológia alapkérdései*. Budapest, L'Harmattan Kiadó. – 241 cm.
9. Vass, Z. (2011b) : *A hétlépéses képelemzési módszer (SSCA)*. Budapest, Flaccus Kiadó. – 65 cm.
10. Vass, Z. – Perger, M. (2011) : *A kinetikus iskolarajz*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. – 78 cm.
11. Vass, Z. (2006/2013) : *A rajzvizsgálat pszichodiagnosztikai alapjai*. Budapest, Flaccus Kiadó. 2. kiadás – 930 cm.
12. Zians, A. W. (1997) : *A qualitative analysis of how experts use and interpret the kinetic school drawing technique*. Thesis, University of Toronto.

ГОСПОДСТВУЮЩИЙ МИФ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ЧЕЛОВЕКА

Новоселецкий Д. Ю.

служитель (миссионер)

Реабилитационный центр «Иордан»

г. Алушта

Мы имеем дело с неким результатом расхожих теорий истинных учёных и плодом народного воображения, который породил альтернативное представление о реальности, и установил тем самым контроль над политическим, социальным и этическим институтом человечества. Таковым в сущности и является Господствующий миф.